

Ștefan Stoenescu:
Considerații comparatiste privind două incitante creații
ale poetului american W. S. Di Piero

I. Afinități electiv: Mircea Eliade și W. S. Di Piero

*Distinsului italianist și dantolog TITUS PÂRVULESCU din Suffern, NY –
cu prilejul centenarului nașterii sale*

Studiul comparat al religiilor – așa cum a fost conceput și dezvoltat de Mircea Eliade – a scos în evidență faptul că fenomenul religios este constitutiv și definitiv pentru specia umană. Nu putem vorbi de apariția omului decât din momentul în care această dimensiune spirituală se manifestă. Ea nu este singura, dar nici nu este rezultatul altor determinări fundamentale care ar fi premers-o. O altă constatare de ordin general și de un mare interes antropologic este teza potrivit căreia societățile umane tradiționale, arhaice sau ‘primitive’, prezintă o bogăție debordantă de factori și determinări culturale, precum și uneori o complexă înțelegere și raportare la condiția spațio-temporală a colectivității umane date. În fine, o a treia concluzie derivabilă din moștenirea eliadescă este corespondența modalităților de investire a sacrului și angajarea ritualică a omului arhaic pentru a-l capta și a și-l apropria cu ceea ce se petrece în civilizațiile istorice sprijinite pe sistemele religioase ale omului sofisticat modern. Acesta s-a detașat – prin raționalitatea de tip filosofic și prin metodologiile investigației științifice avansate – de rădăcinile sale străvechi, supraviețuind totuși, sub raport religios-spiritual, încercărilor dure ale istoriei și ale existenței materiale, relativ emancipate. Eliade se numără printre savanții care neagă ruptura între omul modern (homo faber) și omul arhaic (homo religiosus). În viziunea sa, sintetizată pe baza consultării exhaustive a unei impresionante bibliografii interdisciplinare, există un strat arhaic profund care, asemenea lavei unui vulcan, răzbate când și când la suprafața cotidianului profan al zilelor noastre, unde se camuflează la limita inteligibilului. Firește, nu este vorba aici de răbufniri atavice, ci de o spiritualitate latentă care dă seamă de înclinațiile mistice din noi, înclinații ce pot conduce la abolirea granițelor artificiale ridicate de organizarea statală modernă și a instituțiilor ei (printre care se numără și biserica constituită și recunoscută ca atare), pentru a realiza o deschidere spre misterele de netăgăduit ale unei realități ce transcende natura și cosmosul. Paralel cu această tendință se manifestă o alta, în plan pur ezoteric, ce și l-ar revendica pe Mircea Eliade, deși el a intuit unde trebuie să tragă linia pentru a-și circumscrie domeniul – un act ce vădește o incontestabilă viziune științifică cât și o umilință de sorginte creștină a cercetătorului.

Lucrările lui Mircea Eliade au jalonat devenirea spirituală a multor intelectuali din generațiile născute după cel de-al doilea război mondial, atât în Europa vestică cât și în America, opera sa științifică fiind aproape simultan tradusă din franceză în alte limbi de cultură. Influența sa a depășit granițele disciplinei, înrâurind creatori din alte zone

culturale. Unul dintre aceștia este poetul W.S. Di Piero, născut în 1945 la Philadelphia, în statul Pennsylvania. Di Piero este autorul a opt volume de versuri, bine primite de critică. În 2007 a scos un volum retrospectiv, de poeme alese, cu excepția volumului de debut, la care a atașat un grupaj de inedite, *Chinese Apples*, apărut la prestigioasa editură newyorkeză Alfred A. Knopf. La aceeași editură, în 2001, și în al șaptelea volum al său, *Skirts and Slacks*, figurează și poemul "The Bull-Roarers" -- care se încheagă pornind de la un motto din Mircea Eliade. Este un poem remarcabil, pe care autorul l-a inclus și în volumul său selectiv. Înainte însă de a cita acest poem atât în original cât și în echivalarea pe care o propunem cu acest prilej, să mai amintim că W.S. Di Piero, Profesor de arta scrierii poetice, la Stanford University din Palo Alto, California, este și traducător de poezie italiană (trei volume selective din Giacomo Leopardi, Leonardo Sinisgalli și Sandro Penna, precum și o versiune a piesei *Ion* de Euripide). De asemeni a publicat trei volume de eseuri, între care unul pe teme de artă plastică modernă.

THE BULL-ROARERS

*Young men in an Australian tribe are seized by masked men,
carried far from their familiar surroundings, laid on the ground,
and covered with branches. For the first time they face an absolute
darkness made terrifying by the approach of divinity announced
by the bull-roarers.*

— Mircea Eliade

They come for me when it gets dark.
Large and silent, wearing mummers' masks,
badger claws chinging at their waists,
orange street cones on their heads
like party hats, tied with gut.
They lift and carry me from bed
to a field by our red movie house,
to bury me in the pit they've primed.
The stars rub their great noise on me.
I think: *I have my own things to bury
before it gets too late.* Herewith, first,
I bury anger, may its sparky pus
not touch my lips again hardly ever.

Second, into the pit I send greed,
may it choke on its ashen, hairy tongue.
Go down, you too, covetousness,
and lick the earth's dungy scabs.
But for myself I keep the following:
Lust, my favorite panic. Charity
for my friends and a few exceptions.
Desire, because what else is there

when warm chestnuts split their skins?
Last, I keep willfulness,
to shoot my mouth off as I please,
even when the roaring buries me
and dirt crawls ear to throat to tongue.

(Din volumul: *Skirts and Slacks*, Alfred A. Knopf,
New York, 2001)

ÎN VUIETUL BUHAIELOR

*Tinerii unui trib australian sunt luați cu forța de bărbați
mascați și duși departe de baștina lor, culcați la pământ, și
acoperiți cu crengi. Pentru prima oară ei se pomenesc într-un
întuneric absolut, tot mai înspăimântător pe măsură ce zeitatea
se apropie în vuietul buhaielor.*

— Mircea Eliade

Au venit să mă ridice la căderea nopții.
Tăcuți și vânjoși, mascați ca saltimbancii,
cu gheare de bursuc zângănind la brâu,
purtând pe cap conuri oranj de marcaje rutiere,
în chip de coifuri, legate pe sub fălci cu zgârci.
Mă saltă din pat și mă duc pe maidanul
de lângă cinematograful nostru vopsit în roșu,
să mă arunce în groapa adâncă anume pregătită.
Năpraznicul vuiet stelar se abate asupra-mi razant.
Mă-ncearcă gândul: *dar am și eu destule de-ngropat
până nu-i prea târziu*. Așa că, mai întâi,
îngrop mânia, puroiul ei sticlos în veci
să nu-mi mai năclăiască gura.

Pe urmă în groapă trimit lăcomia,
doar, doar se va-neca-n coclita, păroasa-i limbă.
E rândul tău acuma, jînd pizmaș,
du-te și linge scârnela pământului.
Am păstrat însă pentru mine ce urmează:
Pofta trupească, spaima mea cea dulce. Dărnicia
pentru cei ce-mi sunt prieteni și alți câțiva aleși.
Dorința, căci oare ce se întâmplă, când
fierbinți, castanele pleznesc răzbind prin coajă?
Ultima ce o păstrez este voința necurmată
ca slobod răcnetul din gură să-mi țâșnească,
chiar și în clipa când în vuiet de buhai or să mă-ngroape

și voi simți țărâna în urechi, gâtlej, sub limbă.

În anii 1970 reputatul antropolog american Victor W. Turner (autor al lucrării *The Ritual Process. Structure and Anti-Structure*, Cornell University Press, 1969) îi solicita lui Mircea Eliade, în numele editurii Universității Cornell din Ithaca NY, un volum în care savantul să-și ordoneze sau să-și republice notele sale de curs din anul 1964 oferit studenților de la University of Chicago (apărute în publicația academică *History of Religions* în 1966-67 asupra religiilor aborigenilor australieni). Aflăm din *Jurnalul* lui Eliade că materialele aflate în arhiva sa pe această temă nu le putuse găsi un loc acceptabil în cărțile sale dedicate religiilor primitiv-arhaice. Un bun prilej, deci, să le revizuiască și să le restructureze între copertile unui volum de sine stătător. Așa vede lumina tiparului *The Australian Religions: An Introduction* (Cornell University Press, Ithaca and London, 1973, 205 p.), volum apărut în atunci recent înființata serie *Symbol, Myth and Ritual* îngrijită de Victor Turner. Mai bună recunoaștere nici că se putea, având în vedere că printre antropologi, Mircea Eliade nu s-a simțit, metodologic vorbind, la largul său poate și pentru faptul că și-a reciclat mereu informația și ideile.

Termenul de «bull-roarer» desemnează un dispozitiv de produs o jerbă sonoră (întâlnit atât în Australia cât și la triburile amerindiene sau în unele zone ale Africii) compus dintr-o șipcă fusiformă ornată cu simboluri sacre. La unul din capete, printr-o sfoară groasă mânuitorul învârtește șipca cu putere în aer. Sunetele de frecvență joasă semnaleză prezența zeității, un fel de «*Am sosit și puteți începe*», ceromonie inițiativă a circumcizării băieților puberi în vederea pregătirii lor pentru existența adultă. Echivalentul pentru *bull-roarers* ar fi cuvântul indigen *tiurunga*. Într-o traducere literală *bull-roarers* ar desemna perifrastic *obiectele care scot un muget precum taurii (sau buhaili)*. Există în folclorul oricărei comunități agrare asemenea instrumente menite să inducă în participanți sentimentul că nu sunt abandonăți, că sacrul a descins în mijlocul lor și li se adresează sub forma vibrațiilor cu care ei vor intra, la un moment dat, în rezonanță. Întregul ritual inițiativă australiana este extrem de dur: feciorii sunt dezbrăcați de veșminte, legați la ochi, mâini și picioare; trupurile le sunt mânjite cu sânge, care li se dă să-l și bea; sunt apoi duși departe de locurile în care au trăit până atunci, până în inima silvo-stepei (*the Bush*), unde sunt practic înmormântați de vii sub crengi, izolați complet. Operațiunea circumcizării propriuzise (întâlnită la multe comunități din paleo- și neolitic) implică o incizie cu o lamă de cremene la baza membrului viril care este apoi dezvelit complet de manșonul de piele. După câteva zile de la vindecare, se execută o subincizie spre a simula prezența pe trupul lor a sexualității partenerelor, pe tot parcursul etapelor inițiativă, care durează mai mulți ani. În tot acest stadiu bisexual incipient are loc o moarte simulată, o înviere și o rebotezare, întrucât aceste experiențe limită induc individul în lumea reală a acțiunii. Eliade va denumi noua situație a adultului în epocile 'evolute', moderne, prin sintagma «teroarea istoriei», o realitate ineluctabilă în care individul sau o întreagă comunitate se vede în situația să îndure vicisitudini disproporționat de mari, care pot duce chiar la anihilarea lor prin simplul joc al circumstanțelor «geopolitice.»

Dar revenind la situația descrisă de antropologii de teren consultați de Eliade, însoțitorii divinității imanentizate, de acei «bull-roarers» -- autorii vâjâitului sacru, se confundă cu

vocea (și cu voința) divinității, pe care circumcizabilii nu o pot vedea, nici nu o pot îndupleca în vre-un fel. În acest moment de totală neputință se produce printr-o «suprapunere a contrariilor» o renaștere a lor, ca oameni noi, validați prin trecerea probelor, gata de o viață nouă, bărbătească, a alegerilor cardinale între ce se cuvine și ce nu se cuvine – ajunși în pragul renașterii lor ca ființe morale, puternice și hotărâte.

Cam aceasta este și dinamica poemului lui Di Piero. Prin trasee subterane, ne atrage atenția Eliade, memoria arhaică, din paleolitic sau din neolitic ne trimite ecouri până în secolele epocilor moderne ale civilizației vestice (începând cu al 17-lea până în zilele noastre) sub forma unor comportamente violente, brutale, absurde ale «copiilor străzii» care însă cumva amintesc de valorile cândva disponibile în coregrafia unor asemenea acțiuni.

«Sinele rostitor» sau «eul liric» (într-o formulare mai veche) din *The Bull-Roarers* relatează în stilul frust și tranșant-pragmatic al sensibilității poetice americane o situație limită din unghiul victimei unei escapade nocturne punitiv-eliminaționiste. În momentul dilatării existențiale pe care neputincios îl strabate, din hăul gropii hărăzite de destinul implacabil, conștiința investită brusc cu radar și cu laser își recunoaște dintr-odată salvatorul în zumzetul cosmic ce pogoară din stratosferă asupra-i pe fundalul boltei înstelate a imperativului categoric kantian. E loc în străfulgerarea ultimei clipe de luciditate de a face bilanțul vieții, de a separa binele de rău, de a ierarhiza zestrea cognitivă cu care va înfrunta neantul, urlându-și independența de spirit intactă cu care salută apocalipsa.

Di Piero suține o partitură de mare clasă. La cei 55 de ani cât are când elaborează *The Bull-Roarers*, în zorii secolului al douăzeci-și-unulea, el se anunță în mod limpede drept una din vocile cele mai autentice ale poeziei americane contemporane. Sprijinul pe care îl găsește în lecturile din Eliade ne arată cât de importantă este moștenirea savantului în lumea crâncenă de azi. Menținerea de către Di Piero a poemului în volumul său selectiv, de bilanț, din 2007 reprezintă un elocvent omagiu, adus în chiar anul centenar eliadesc, impactului atât de semnificativ al uluitoarei sale sinteze pluridisciplinare.

[Eseu publicat în revista *TRANSILVANIA* nr. 7 (iulie 2007), Sibiu, România, dedicat Centenarului nașterii lui Mircea Eliade. Ingrijitorul acestui volum tematic este eliadistul Dr. Mihai Posada, invitatul Redacției]

II. Ovidiu exilatul în viziunea poetului american contemporan W.S. Di Piero

Lui *PAVEL CHIHAIA*, tomitan ca formație și münchenez ca opțiune, reputat prozator, memorialist și specialist în arta religioasă a Evului Mediu, cu doctorat la Sorbona.

În comentariul care urmează plec de la premisa că o traducere literară trebuie să încerce o echivalare a principalelor repere semantico-sintactice, la care să se adauge, în mod firesc, echivalările de ordin stilistic, inclusiv sugerarea efectelor de ritm și rimă. Pentru Di Piero însă, experiența sa funciară de transpunător rezidă în *recunoașterea și testarea* propriului său idiolect în procesul condiționării viabile a textului pentru noul său ambient cultural.

OVID in EXILE

“Contrition, rhyme, eyelashes, leaders begging imagination ...”

Foul water delirium. Caesar’s a junkyard dog
turned on his scrapmetal master, singing master.
A Black Sea resort, bad food, mosquitoes, no wine,
cornpone democracy that makes beggars citizens. Love baits,
teases, poontang scripts, favors he taught girls to beg
from beer-gut industrialists, nothing helps now.
Canny technologue Daedalus warned his febrile son
to stay a middle course, not to burn up or fly low.
Daedalus was right. Sweats and hungers into words,
love’s appetite and casual anarchy—
that’s no proper world. Poetry wants too much.
His pasty sun sets on bramble farms and clay fields.
Washed up, he needs new subjects, or change of heart.
He has materials: frequent night raids, poison arrows
he’s learned to shoot, a wife back home, animal pictures
tortured on her loom. And Augustus, cold war strategist,
peeping at every bedroom window but his own.

The boonies mock a city’s fine scales of grit, girls,
sidewalk saxophonists, graffiti, cops, hot food, sugar ...
You can’t say a senator, or his wife, screws dogs
and expect readers to appreciate your style.
Well-bred ironies make you famous and employed.
A poem a day, stale myths, elegiac whining,
whatever cuts contrition’s briny taste.
His new friends don’t care about his rhymes
or understand his Latin. Shipped back home,
these new poems get him nowhere with bureaucrats.
But he’s picking up the phlegmy local language
and tries to make small talk with street vendors.

Learning to be of use, bowlegged, stalking the walls,
helmet raked cockeyed on his heavy, graying head,
when looters cross the plain to storm the so-called town,
he stands with his defenders, crowing his new words,
protecting his only piece of writing he can claim:
stone gardens, malarial fields, trees he can't even name.

[*Ovid in Exile* a apărut inițial în volumul *Shadows Burning* (1995)
Reluat în volumul selectiv *Chinese Apples* (2007)]

Într-o notă, Di Piero își informează cititorii că a fost stimulat în compunerea acestui poem de apariția unei traduceri a poemelor exilice ovidiene sub semnătura literatului american David R. Slavitt (născut în 1935), autor a mai multor zeci de volume de romane, poezii, critică literară monografică, teatru, traduceri (mai ales din clasicii antichității elino-latine), îngrijiri de ediții, etc. Volumul în chestiune, *Ovid's Poetry of Exile* a apărut în 1990 la Johns Hopkins University Press, Baltimore and London (244 pagini) reunind între copertile sale „Tristele”, „Ponticele” și „Ibis”. Pe copertă se află reproduș (culme a ironiei) cunoscutul tablou din 1859 al lui Eugène Delacroix *Ovidiu printre sciți* aflător la *National Gallery* din Londra, în care poetul latin, doborât de melancolie își compune tânguirile, culcat pe o rână în mijlocul uni tăpșan înierbat, înconjurat de un peisaj luxuriant și bucolic și de un curtenitor anturaj uman, idealizat sub toate aspectele. În 1986, Slavitt publicase deja, tot sub formă de volum, *The Tristia of Ovid* la tiparnița Departamentului de Engleză al Universității Case Western Reserve (Cleveland, Ohio, Bellflower Press, 143pp.). Încă de la apariție, critica a semnalat caracterul degajat al traducerii și descendența poundiană, într-un cuvânt, modernitatea (sau mai exact postmodernitatea) demersului lui Slavitt, dezinvoltura umorului, elementul de divertisment și destindere pe care îl introduce cu largheță în versiunile sale. O asemenea abordare, în America mai ales, are toate șansele să atragă, binedispunând sau dezarmând chiar și pe unii dintre rivalii aflați în cealaltă tabără, a erudiților împătimiți de respectarea cu strictețe atât a spiritului cât și a literei textelor clasice.

Ezra Pound, se știe, atât din traducerea elegiilor lui Propertiu, cât și din redările trubadurilor italieni sau din transpunerile poemelor școlilor vechi ale Extremului Orient, urmărea să elimine pasajele anoste sau pedestre. Scopul era scoaterea în evidență a nestematelor din text, provenite din alte culturi pentru ca prin acestea să educe gustul publicului iubitor de poezie și a-l deprinde cu modalități sintactice și figurative insolite, specifice altor literaturi și matrice culturale. Această pedagogie luminată care l-a singularizat pe Ezra Pound printre contemporanii pe care s-a străduit să-i promoveze (Joyce, Yeats, T.S. Eliot și Brâncuși vin primii în minte) nu se regăsește la Slavitt, care își rezervă un cu totul alt rol și își stabilește cu totul alte țeluri.

Slavitt modernizează în alt spirit. Prin actualizări sau anacronisme care uneori reușesc, altelei păcătuiesc prin gratuitate sau absurdul intenabil al situațiilor construite, sau chiar inventate. Întâlnim situații unde Slavitt exagerează aproape pătimaș, ca atunci când îi zugrăvește pe tribalii dobrogeni (spre deosebire de Ovidiu, care îi întâlnește și îi descrisese cu ochiul sagace, dar obiectiv al antropologului timpurilor noastre) drept niște ființe subumane, fără nici o valență morală, stăpâniți de instinctul suprimării celui care le taie

calea, scoțând sunete găjâite, nearticulate, umblând în patru labe, lipăind apa precum câinii, etc., etc. Ce anume l-a determinat pe acest poligraf să nu scape prilejul de-ai zugrăvi în tente sumbre, depășind cu mult paleta ovidiană, pe Geții, Besii, Iazigii și Sarmații acelor timpuri și locuri, tupilați cumva în cotloanele bazinelor genetice din care s-au iscat și se mai iscă, poate, și azi, individualități ale etniilor risipite pe meleagurile danubiano-pontice? Am mai întâlnit o asemenea șarjată prezentare a Dacilor și a Geților – de care românii se simt încă atașați chiar și numai în temeuri pur imaginativ-culturale – în romanul *Ravelstein*, ieșit de sub pana lui Saul Bellow în anul 2000, vizitator american prin anii 1980 al României, nu mult după decernarea Premiului Nobel în 1976, romancier-antropolog, cu rude în zonă.

OVIDIU în EXIL

«Căință, versuri, ochiade, conducători ce-ntrec orice închipuire ...»
Delir febril iscat din apa cea spurcată. Cezarul e o jigodie maidaneză
ce-și mușcă stăpânul domnitor peste ciurucuri, stăpânul suav-ciripitor.
O stațiune pe litoralul Mării Negre, mâncare proastă, țânțărime, fără strop de vin,
democrația vârtoasei mămăligi preschimbă cerșetorii-n cetățeni. Momeli scârnave.
pregătind scenariu porno, îmboldind fetele ce cadouri să-și tocmească
industriașilor îmbuibați și duhnitori de bere; nimic nu se mai leagă acum.
Iscusit tehnolog Dedal își prevenise fiul cu mintea-nfierbântată să țină fest calea
de mijloc, să nu se pârljească avântându-se-n țării, dar nici razant să zboare.
Dedal avu dreptate. Încrâncenările și lihnirile puse-n cuvinte,
poftele trupești și bunul plac anarhic –
nu tocmeșc o lume. Prea multe jinduiește Poesia.
Soarele său păstos scapătă peste ferme năpădite de ciulini și islazuri argiloase.
E istovit; are nevoie de subiecte noi, de-mprospătare sufletească.
Subiectele nu-i lipsesc: raiduri de noapte, săgeți otrăvite
cu care a-nvățat s-ochească, o soață rămasă la vatră, trudind s-alcătuiască
la războiul de țesut trupuri de jivine. Iar August, strateg al războiului rece,
spionează sub streășina fiecărui iatac, uitând să și-l vegheze pe-al său propriu.

Talpa țării își bate joc de finețurile urbane: de fete, de saxofoniștii
străzii, de graffiti, de polițai, de hrana fierbinte, de tot ce-i dulce...
Nu poți s-afirmi că senatorul X sau consoarta fac sex cu câinii
și să pretinzi ca lumea să-ți admire stilul.
Cu ironii fin dozate poți dobândi glorie și o slujbă bună.
Poemul zilnic? -- cu mituri răsuflăte, tânguirii elegiace,
orice numai să destrame gustul leșietic al căinței.
Nu le prea pasă noilor săi prieteni de versurile sale
și nici latina-i nu i-o înțeleg. Acasă expediate,
noile lui poeme n-au nici o trecere la birocrății urbei.
El însă acum deprinde limba locului, cleioasă
și-ncearcă în ea să șuguiască cu ambulanții străzii.
Învățând să se facă util – crăcănăt cum e, călare sus pe metereze,
cu coiful de tot răsul pleoștit pe țeasta-i mare și cărunță –

când peste țarini tâlharii dau năvală luând cu asalt sărmana așezare;
stă cot la cot cu cei ce le țin piept, croncănind noile cuvinte,
apărându-și scriitura, întreag-avere ce i-a mai rămas: grădinile pietruite,
câmpurile infestate de paludism, copacii al căror nume nici că-i trec prin minte.

Interesul sursei deconspirate se restrânge, pentru prezentarea de față, la câteva observații. Faptul că spre deosebire de Pound, Slavitt este un postmodern, adică cineva care nu ezită să demoleze adevăruri de mult constituite pentru ca din ruinele lor să ridice, nu fără un dram de talent, alt tip de edificii: parodice, hâtre, iconoclaste. Faptul că până și o asemenea sursă discutabilă sub raportul adevărului cuantificabil se poate dovedi interesantă pentru stimularea de elaborări literare transgenerice, cum este poemul lui Di Piero, poem în care regăsim unele ecouri din Slavitt, dar amalgamate cu alte lecturi, ale altor traduceri, să le numim canonice, ale acelorași texte. Avem o asemenea strălucită transpunere integrală în cultura română: Publius Ovidius Naso: „Tristele și Ponticele”, București, 1957; Ediția a II-a, București, Editura Univers, 1972, datorată filologului ieșean Teodor Naum, profesor la Universitatea din Cluj, după cum aflăm și în domeniul englez mai multe versiuni, dintre care aș menționa cu osebire transpunerea realizată de scriitorul și clasicistul britanic Peter Green, care a predat timp îndelungat la Universitatea din Austin, Texas (Ovid, *The Poems of Exile*, Penguin Classics, 1994, ediție reluată, cu un nou cuvânt înainte, la University of California Press, 2005).

Ovidiu în Exil începe cu un vers ghilimetat. Căutându-l fără spor printre scrierile exilice ovidiene în versiunea lui Slavitt, m-am adresat poetului însuși, lui Simone Di Piero. Cu amabilitatea-i cunoscută acesta a furnizat răspunsuri ample întrebărilor ridicate de mine. Ghilimelele nu delimitează, în acest caz, un fragment de text, mi-a mărturisit poetul, ci un crâmpel din delirul deliberativ-evaluativ declanșat în sinea exilatului, probabil datorită condiției apei de băut, total insalubră, din zonă, delir ce punctează stările și evenimentele care l-au obsedat și torturat pe Ovidiu din anul surghiunirii la Tomis până la moarte. O suită rezumativă, un diagnostic, o analiză biografică a impasului și crizei din lațul cărora poetul latin nu a mai reușit să se sustragă. Subiectivul interiorizat prezentat, așadar, drept materie obiectivă, iată o trăsătură (postmodernă) inedită, capabilă să deruteze și pe cititorul avizat. Finalul poemului răstoarnă situația. Diagnosticul alienării funciare a poetului latin în ambianța iremediabil compromisă ecologic, subminează coerența rostirii ‘poetului,’ din ambele perspective contextuale: Ovidiu cel imaginat de Di Piero și Di Piero însuși ajuns și el la capătul poemului în situația paradoxală de a împărtăși impasul cognitiv al exilatului, impas care, în ciuda rimelor distihului final ce astfel marchează ca un sigiliu închiderea poemului, se datorează probabil empatiei față de neputința autorului *Metamorfozelor* de a recunoaște prin nume până și copacii din preajmă.

Între aceste două demarcații, poemul ne poartă, carnavalesc, prin scene inspirate parcă din peliculele lui Fellini – cu spontaneitatea improvizatorică și grotescul autonomiei lor. Ne aflăm în precaritatea logistică a turismului din Constanța, la care se adaugă debusolarea morală generală și ezitățile ‘epocii de tranziție’ privind selectarea unui model occidental de funcționare democratică, în cadrul procesului de mondializare. Pe lângă planul noii democrații a tabloidului și turtei de mălai („mămăliga nu face explozie” remarcate un potentat sovietic, cândva), Di Piero introduce în poem un plan al mitologiei

greco-latine, cu tehnologia strunită, a căii de mijloc, recomandată de către Dedal fiului său Icar al cărui elan explorator la extremitățile văzduhului se vor dovedi catastrofale. Regăsim în această confruntare un pandant la figura paternalistă a lui August, admonestându-l și sancționându-l pe Ovidiu care, esuat pe străine melaguri, intră în rolul exilatului depeizat și veșnic perdant, o jalnică paiată, împresurată de spaimă pe meterezele Tomisului. Dar nici Principele Augustus nu este scutit de parodie. Ca politician lătrător îmbracă la început avatarul unei potăi tomitane, ca mai apoi să apară în chip de mare strateg al războiului rece pe care măreața epocă imperială îl echivala, tot atât de jalnic, cu cel de gardian al dubioasei moralități a budoarelor alora.

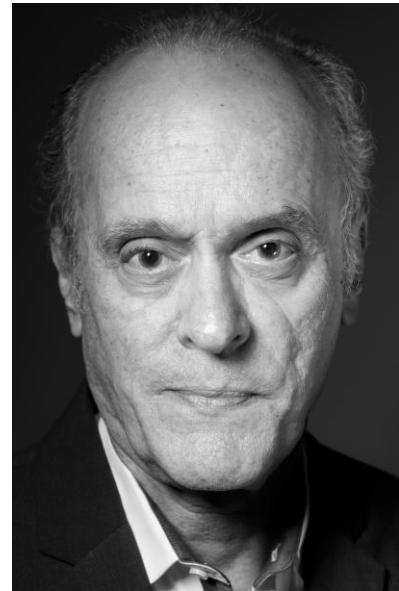
Și câte alte lucruri nu aflăm, fulgurant, din acest poem: Ovidiu învățând barbare limbi rebarbative, dând, fără să vrea, după milenii, o lecție de bun simț lingvistic celor ce reiau o speculație aberantă de la începutul secolului al douăzecilea potrivit căreia Romanii ar fi preluat din mers limba Geto-Dacilor ducând-o cu ei în cizma italică!! Cât de salutară, în acest context, devine amara autoironie auctorială din: *“Poetry wants too much”* / Prea multe jinduiește Poesia.”

[Eseul „Ovidiu exilatul în viziunea poetului american contemporan W.S. Di Piero” a apărut în revista *Origini-Romanian Roots*, Norcross, GA, U.S.A., Vol. XII, 1-2-3 (127-128-129) January-February-March 2008, pp. 22-25].

Simone Di Piero

Photo credit: David Liittschwager

Simone Di Piero, winner of the 2012 Ruth Lilly Poetry Prize for lifetime achievement, is the author of eleven books of poetry; the most recent is TOMBO. His poems have appeared frequently in *Poetry* and *Threepenny Review*. His next collection of poems, *The Complaints*, will appear in 2019. He is also an essayist on art, culture, and personal experience. He has written for *The New York Times Magazine*, *The New York Times Book Review*, and other publications, and writes a column on the visual arts for an independent newsweekly, the San Diego Reader. The latest of his six prose collections is *Mickey Rourke and the Bluebird of Happiness: A Poet's Notebooks*. His autobiographical essays have appeared twice in Best American Essays. He lives in San Francisco.

Stefan Stoenescu

Photo credit: Alexandra Iulia Stoenescu

Stefan Stoenescu este anglist și comparatist, eseist și traducător din și în engleză/română. Născut la București în 1936, și-a luat Bacalaureatul în 1951 și Licență în engleză și română (1962) la Universitatea din București (unde a și lucrat în cadrul Catedrei de limba și literatura engleză între 1964 și 1987). După stabilirea în SUA (Sept. '87), face studii magisterale și doctorale la Universitatea Cornell din Ithaca, NY, în domeniul literaturii comparate (1988 - 1995) cu dobândirea diplomei de master (1990). În baza unei indemnizații de cercetător doctorand ('fellowship'), conduce seminarii de compoziție ('writing') în domeniul filologiei între 1990 și 1995, dată la care a ajuns 'Ph.D. Candidate' ('aspirant') cu o teză, rămasă în stadiul de *work in progress*, privind Exilul ovidian

în Modernitatea târzie. Legătura sa cu Universitatea Cornell a continuat și în anul academic 1995-1996 când a condus seminarii de literatură comparată în calitate de 'lecturer'. A tradus (singur sau în colaborare) din și a prezentat opera unor personalități literare sau artistice precum Wallace Stevens, George Enescu, Constantin Brâncuși, James Joyce, Dylan Thomas, Mihai Eminescu, G. M. Hopkins, Henry James, Semproniu Iclozan, Wylie Sypher, Morse Peckham, William Wordsworth, Robert Browning, Matthew Arnold, Ezra Pound, Eric Protter, Edward Lear, Theodore Roethke, J. Hillis Miller, Amy Clampitt, W.H. Auden, W.S. Merwin, Frank O'Hara, Yvor Winters, T.S. Eliot, Mircea Ivănescu, Radu Petrescu, Corneliu M. Popescu, Wayne C. Booth, Denisa Comănescu, D.H. Lawrence, Erwin Panofsky, Virginia Woolf, Mircea Eliade, William Faulkner, Marian Popa, Emil Cioran, Charles Wright, Iris Murdoch, Aron Cotruș, Traian Chelariu, Zahu Pană, Constantin Eretescu, Saul Bellow, Delmore Schwartz, Philip Roth; John Balaban, Mirela Roznoveanu, William James Austin, Ștefan Aug. Doinaș, D.H. Lawrence, Constantin Abăluță, Flannery O'Connor, Varujan Vosganian, Russell Banks, Vladimir Nabokov, Liviu Georgescu, Dumitru Radu Popa, Gabriel Stănescu, Dan Dănilă, Mihai Posada, Simona-Grazia Dima, Dumitru Chioaru, Horia Ion Groza, Șerban Chelariu. Stefan Stoenescu este membru titular în USR (din 1978); MLA (din 1989); ARA (din 1997); ALTA (din 2001).